

**Opinia Komitetu Polityki Naukowej
o projekcie rozporządzenia Ministra Nauki w sprawie sporządzania
wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych
i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych**

Dotyczy: sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (pozycja nr 25 Wykazu prac legislacyjnych Ministra Nauki pod nr 25).

Projekt rozporządzenia Ministra Nauki w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych to dokument liczący 13 stron, opatrzony uzasadnieniem i oceną skutków regulacji.

Komitet Polityki Naukowej, po dogłębnej analizie zaproponowanych rozwiązań, biorąc pod uwagę opinie, uwagi i zastrzeżenia składane przez środowisko naukowe, a zawarte w otrzymanych pismach, zauważa, co następuje.

Projekt jest próbą odpowiedzi na podnoszoną w środowisku krytykę sposobu tworzenia i trybu modyfikowania omawianych wykazów, a przedstawione w uzasadnieniu projektu główne punkty tej krytyki i wskazanie zakresu wprowadzonych zmian w projekcie nie budzą zasadniczych zastrzeżeń Komitetu Polityki Naukowej. Jednak zakres tych zmian wywołał w środowisku bardzo poważne wątpliwości dotyczące wielu elementów regulacji i sposobu jej wprowadzenia. Komitet Polityki Naukowej zwraca uwagę na następujące kwestie:

- Konieczność podjęcia szeroko zakrojonej dyskusji nad potrzebą lub jej brakiem podziału czasopism na grupy, w szczególności czy należy stosować odmienne kryteria dla dyscyplin nauk humanistycznych oraz społecznych i pozostałych, czy też kryteria te powinny być jednakowe.
- Wykaz czasopism i wydawnictw publikacji powinien uwzględniać interdyscyplinarność niezbędną dla rozwoju nauki, a zaproponowane rozwiązania są w opozycji do takiego podejścia. W dobie rosnącej interdyscyplinarności nauki takie podejście jest nie tylko niepraktyczne, ale również może negatywnie wpływać na wybór miejsca publikacji.
- Wątpliwości budzi konstrukcja procedury tworzenia wykazów, a w szczególności kryteria przyporządkowania punktacji bez odnoszenia się do celów działalności.
- Brak realizacji postulatu uproszczenia procedury selekcjonowania periodyków i ponowne, krytykowane w środowisku korzystanie z ocen eksperckich, bez transparentnej i reprezentatywnej ścieżki powoływania ekspertów.

- Niejasności w zakresie używanych sformułowań, budzące wątpliwości interpretacyjne.
- Brak jasnego wskazania czy zaproponowana zmiana rozporządzenia i tym samym wykaz mają mieć zastosowanie do najbliższej ewaluacji jednostek, czy też wejdą w życie po zakończeniu okresu bieżącej oceny. Komitet Polityki Naukowej stoi na stanowisku, że przygotowywane rozporządzenie powinno wejść w życie po zakończeniu obecnego okresu podlegającego ewaluacji, czyli odnosić się do kolejnego okresu objętego ewaluacją.
- W ocenie Komitetu Polityki Naukowej ułomność przyjętych rozwiązań jest wynikiem zbyt dużego pośpiechu i braku szeroko zakrojonych, a zatem wymagających czasu, konsultacji ze środowiskiem naukowym, rozważenia postulatów zgłaszanych przez różne gremia i rozważnego wyboru rozwiązań.

Komitet Polityki Naukowej w zakresie swoich zadań pragnie wskazać, że wskazane rozporządzenie ma fundamentalne znaczenie dla funkcjonowania nauki i szkolnictwa wyższego zarówno z punktu widzenia władz państwowych, środowisk akademickich, jak i studentów oraz doktorantów. W tym kontekście trzeba przywołać trzy okoliczności dotyczące odpowiednio: stabilności mechanizmów ewaluacyjnych i trybu tworzenia rozwiązań regulacyjnych oraz terminu nadchodzącej ewaluacji. Te okoliczności mają decydujący wpływ na funkcjonowanie systemu nauki i w konsekwencji na realizację celów polityki naukowej państwa.

Polityka naukowa wymaga stabilnego i prorozwojowego mechanizmu ewaluacji osiągnięć naukowych. W opinii Komitetu Polityki Naukowej, racjonalnego mechanizmu ewaluacyjnego nie należy wprowadzać doraźnie łatając luki w istniejących regulacjach, dodatkowo robiąc to przez zaskoczenie, szybko i bez szerokich konsultacji. Racjonalny mechanizm ewaluacji musi powstać w drodze negocjacji środowisk akademickich, ponieważ są one bardzo zróżnicowane, operują bardzo różnymi warsztatami naukowymi i celami badawczymi. Niewłaściwy tryb dochodzenia do finalnego kształtu procesu ewaluacyjnego prowadzi do niepożądanych skutków w finansowaniu badań i promocji pracowników naukowych, a w szczególności do nieoptymalnego alokowania środków i odpływu kadry naukowej z uczelni, instytutów do innych sfer aktywności zawodowej lub zagranicę.

Reasumując, krytyka projektu dowodzi, że zaproponowane rozporządzenie nie odpowiada potrzebom środowiska stojącego przed zadaniem poprawy międzynarodowej pozycji podmiotów uprawiających naukę w Polsce możliwego przy założeniu stworzenia

odpowiednich warunków pracy. Warunkiem koniecznym dla konstrukcji właściwej procedury ewaluacyjnej – w oparciu o wykazy lub nie - jest uwzględnienie koniecznego wymogu stabilności regulacji (co wyklucza pełzające zmiany doraźne) oraz negocjacyjnego procesu uzgodnienia konfliktowych okoliczności pracy naukowej w różnych dziedzinach nauki.

Termin i konieczność przeprowadzenia najbliższej ewaluacji wyklucza zrealizowanie racjonalnej korekty procedur ewaluacyjnych. Skala krytyki i przywołane argumenty wykluczają akceptację projektu. W tej sytuacji Komitet Polityki Naukowej rekomenduje zaproponowanie procesu opracowania nowych rozwiązań ewaluacyjnych przez stworzenie dedykowanego zespołu z udziałem przedstawicieli m.in. KEN, KRASP, PAN i innych przy zachowaniu reprezentatywności dziedzin oraz wprowadzenie obecnie jedynie rekomendacji zaproponowanych przez KRASP, które są efektem wypracowanego w długim okresie kompromisu szerokiego środowiska, mają zakres minimalny i eliminują zjawiska patologiczne.

Tomasz Szapiro

Przewodniczący Komitetu Polityki Naukowej

Warszawa, 25.11.2024 r.